

Основою інноваційного розвитку має бути створення ефективної інноваційної інфраструктури, одним із видів якої є технопарк, але існуюче законодавство щодо технопарків є недосконалим. По-перше, відсутні чіткі механізми та регламентовані терміни розгляду інноваційних проектів; чітко не визначені критерії відокремлення інноваційних проектів від «не інноваційних». По-друге, велика кількість бюрократичних перешкод при відкритті технопарку. В цьому напрямі необхідно прийняти відповідні нормативно-правові акти, а також чітко визначити цілі інноваційної діяльності.

Проблема інвестицій пов'язана з вирішенням питань притоку капіталу в українську економіку, що дозволить не тільки одноразово оновити основні фонди, а й постійно оновлювати їх, запроваджуючи інноваційні технології. Слід враховувати, що цей процес є постійним і циклічним. Вкладаючи капітал, інвестор прагне отримати його з прибутком, а прибуток можливий лише у разі ефективної діяльності компанії, що, в свою чергу, неможливе без виготовлення конкурентоспроможної продукції, її ж виготовлення неможливе на застарілому обладнанні з використанням старих технологій. Для вирішення проблеми інвестицій не потрібно детально перейматися тим, як це краще зробити. Завданням держави є належне опрацювання інвестиційного законодавства і забезпечення його стабільності, усі інші питання мають вирішуватись за допомогою ринкових механізмів – інвестор сам вирішить, куди йому вкладати кошти і як реінвестувати прибуток.

Тому для зрушення в цій сфері необхідно змістовно переопрацювати законодавство про інвестиційну діяльність, іноземні інвестиції, фінансові послуги, похідні цінні папери, іпотечне кредитування, інвестиційні фонди, компанії тощо. Кожен із цих напрямів складається з кількох законів і численних підзаконних нормативно-правових актів, які потребують узгодження.

Створення інфраструктури інноваційної діяльності, комерціалізація результатів НДДКР, збереження розвинутої мережі малого інноваційного підприємництва є одним із небагатьох шляхів відновлення економіки, розвитку науки і освіти.

Отже, для переходу економіки країни на інноваційний шлях розвитку необхідне досконале нормативно-правове забезпечення. Норми про інноваційну діяльність, що містяться в багатьох актах різних галузей законодавства України і за якими інновації є складовими інвестиційного процесу, утворюють в Україні законодавчу базу для здійснення і розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності, яка має досить виразні ознаки постійного вдосконалення, але результативність її впливу на розвиток інноваційних процесів ще недостатня.

Література

1. Тацій В. Правове забезпечення інноваційного розвитку: стан і перспективи // Економіка і право. – 2006. № 4.
2. Гнатів О. Проблеми законодавчого характеру у сфері інноваційної діяльності // Підприємництво, господарство і право. – 2006. № 3.
3. Мамутов В.К. Развитие хозяйственного законодательства и хозяйственно-правовой мысли в суверенной Украине. - Д., 2004. - 40 с.
4. Соловьев В.П. Современные тенденции формирования инновационного законодательства в Украине // Инновации. - 2004. - № 9.
5. Ионцов М. Инновационная сфера: состояние и перспективы // Экономист. – 2004. – №10.

Коробський Р.В., Іщенко Д.В.

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА - СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Дослідження економічних криз, що виникають циклічно внаслідок порушення пропорцій між окремими складовими економічних систем різного рівня, є дуже актуальним у наші часи. Структурна криза спричиняється, насамперед, невчасними технологічними змінами; відповідна

атакуюча інноваційна стратегія може попередити подібну кризу або пом'якшити її наслідки. За існуючого міжнародного поділу праці позиції розвинутих країн зміцнюються саме за рахунок нівелювання циклічних коливань, своєчасної технологічної реструктуризації та розвитку наукомістких виробництв, а також завдяки трансферу кризових ситуацій і факторів до інших країн. Іншим країнам при цьому загрожує консервація економічної і технологічної відсталості. Проблема ефективної міжнародної спеціалізації стає ще актуальнішою в умовах глобалізації світової економіки та переходу її у постіндустріальну стадію. Гідне місце країни у міжнародному поділі праці забезпечується лише через адаптацію структури національної економіки до вимог світового і внутрішнього ринків. Реструктуризація економіки може відбуватися через переливання капіталу в прибуткові галузі, що дає тимчасові переваги. Іншим шляхом є реалізація науково-інноваційної політики, орієнтованої на здобуття нових знань, розробку нових конструктивно-технологічних рішень, комерціалізацію інновацій та технологічну реструктуризацію всієї економіки. Порушення темпу інноваційного розвитку - найбільша загроза для економіки і, передусім, для науки, яка має працювати за довгостроковим замовленням. Окремі мікросистеми, незважаючи на технологічне відставання країни, можуть зберігати конкурентоспроможність, кооперуючись з іноземними структурами, але це призводить до руйнування системи внутрішньої кооперації у національній економіці. Тому потрібне безперервне фронтальне оновлення вітчизняних продуктів і технологій. Отже, міжнародна спеціалізація країн нині зумовлюється не галузевим принципом, а можливостями країни виконувати певні етапи науково-інноваційного циклу. Наукові відкриття й нові технологічні кластери справляють тотальний вплив на світову економіку через «технологічні хвилі», які нагадують витки об'ємної висхідної спіралі. Кожний виток базується на нових знаннях. Країни, що контролюють піонерні фундаментальні і пошукові дослідження, отримують глобальну квазіренту. Далі за спадною градацією слідує країни, що зайняті у менш наукоємних етапах інноваційного циклу. Країни, що спеціалізуються на проектно-конструкторських розробках, тримаються впритул за лідерами; за ними йдуть країни, які здійснюють масове впровадження високотехнологічних товарів; останніми на цій шкалі є країни — виробники ресурсів і товарів з низьким ступенем переробки та країни — експортери сировини.

Локальний інноваційний розвиток країни має узгоджуватися з ритмом світового науково-технічного прогресу (НТП) і бути системним. Товарні інновації послідовно викликають технологічні, організаційні, економічні, соціальні, правові та політичні інновації. Тобто інновації, які починаються у техносфері, поступово охоплюють соціум в цілому. Приклад України підтверджує таку модель сприйняття нового. Розрив між технологічним рівнем України і бажанням швидко досягти європейських стандартів життя призвів до бурхливих перетворень у суспільстві, які доводять необхідність врахування диференціації технологічного розвитку країн. Недооцінка технологічних розривів створює ілюзії щодо можливості форсування певних етапів перетворень. Не слід забувати, що саме технологічним розривам ми зобов'язані глибокими кризами, зниженням конкурентоспроможності, деградацією соціальної та екологічної ситуації.

Теорія світових технологічних хвиль та технологічних циклів на мікрорівні досить глибоко розроблена. А теоретичні основи диференціації технологічного розвитку країн висвітлені недостатньо, тоді як усвідомлення такої диференціації дає змогу виявити мотиви країн-партнерів і країн-конкурентів, прогнозувати розвиток зовнішньоекономічної діяльності, уникати «імпорту криз», вірно оцінювати умови включення у глобальні процеси, визначити обмеження і загрози, що заважають реалізації конкурентних переваг країни в нерівних умовах господарювання. Градація країн за технологічною структурою економіки стає дедалі відчутнішою. Провідні країни зміцнюють позиції через спеціалізацію на дохідній наукомісткій продукції і прорив у шостий технологічний уклад; країни другого ешелону орієнтуються на вже освоєні нові технології; країни третього ешелону перебувають на периферії технологічної гонки й задовольняються дрібними технологічними нішами; країни-аутсайдери спираються на старі технологічні уклади. Отже, переваги технологічного перевороту монополізує невелика кількість провідних країн та їхніх ТНК, котрі присвоюють левову частку технологічної квазіренти [1,2]. Водночас транзитивним країнам і країнам, що розвиваються, загрожує консервація технологічної відсталості. Технологічний розрив між країнами посилюється трансфером криз, який здійснюють розвинуті країни для отримання економічних та на-

уково-технічних переваг над країнами-конкурентами. Певні механізми трансферу криз (експорт продукції і технологій за межами їхнього життєвого циклу, поглинання незахищених інтелектуальних продуктів, диспаритет у торгівлі високотехнологічною продукцією) якраз діють у напрямі консервації технологічного відставання менш розвинутих країн. Україна має вигідне геоположення, що мінімізує витрати на транзит вантажів і сприяє істотним надходженням до бюджету. Водночас це зумовлює високу частку транспортних послуг у структурі експорту послуг (понад 75%) і недостатню увагу до експорту інших видів послуг. Технологічна реструктуризація економіки стає пріоритетним завданням державної антикризової політики на перспективу. Наша держава, в економіці якої переважають третій і четвертий технологічні уклади, може опинитися на периферії технологічного прогресу. Метою технологічної реструктуризації економіки має бути створення сучасного збалансованого економічного комплексу з потужним корпоративно-коопераційним каркасом, що може забезпечити щільну кооперацію вітчизняних суб'єктів господарювання та вигідне інтегрування у світову економіку. Елементами цього каркасу мають бути кластери сучасних технологій та їхні носії — технополіси, технопарки, власні транснаціональні корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги, територіально-виробничі комплекси (територіальні кластери). Удосконалення технологічної структури економіки має забезпечити підвищення її ефективності, створити підґрунтя для формування прогресивної структури експорту і розвитку внутрішнього ринку. Основою стратегії технологічної реструктуризації економіки має бути прискорений розвиток сучасних технологій, а також галузей і територіальних кластерів (територіально-виробничих комплексів, технопарків і технополісів), де такі технології розвиваються. Одним із таких стратегічних напрямів є прискорений розвиток інформаційних технологій. Значний технологічний розрив та його збільшення внаслідок гальмування нововведень загрожують транзитивним країнам «футурошоком» (ситуацією, коли радикальні зміни потрібно здійснити у стислі терміни з надмірними витратами ресурсів і надзвичайною напругою). За цих умов технологічний розрив може перетворитися на прірву, а країна — на об'єкт експлуатації з боку розвинутих країн. Виникає нагальна необхідність прискореного запровадження всіх елементів інноваційної моделі розвитку національної економіки, адекватного реагування на технологічні виклики глобальної економіки і забезпечення перспективної конкурентоспроможності України. Відставання в технологічній модернізації може призвести до перетворення України на сировинний додаток розвинутих держав і втрати конкурентоспроможності навіть на традиційних ринках. На державному рівні для спрямування структурної перебудови економіки у русло інноваційного розвитку доцільно здійснити такі додаткові заходи [3]:

- активізувати укладання міжнародних угод щодо інноваційно-технологічного співробітництва в рамках реалізації державної інноваційної політики, а також прямих двосторонніх договорів між іноземними та українськими юридичними особами на основі норм міжнародного права у цій сфері;
- сприяти запровадженню системи венчурного фінансування в науково-технічній сфері та забезпечити законодавче супроводження венчурного бізнесу, створити та забезпечити підтримкою загальний банк даних винаходів для полегшення пошуку необхідних для господарюючих суб'єктів нововведень;
- активізувати співробітництво у сфері міжнародного науково-технічного кооперування на основі поєднання економічних, соціальних та екологічних інтересів держави з інтересами окремих господарюючих суб'єктів різних країн за умов надійного захисту державних інтересів та прав власника науково-технічної продукції;
- розробити та запровадити у практику «ППІ-стратегію» (стратегію щодо прямих іноземних інвестицій), заходи якої у контексті забезпечення економічної безпеки держави сприяли б адресному залученню та ефективному використанню ППІ, виходячи з пріоритетів структурної перебудови економіки країни, насамперед — пріоритетів технологічної реструктуризації економіки;
- створити умови для активізації процесу створення та функціонування транснаціональних корпорацій і промислово-фінансових груп як основних елементів побудови корпоративно-

коопераційного каркасу економіки країни; сприяти формуванню інноваційної інфраструктури нового типу тощо;

– ввести у практику фактичне, а не декларативне пільгове оподаткування пріоритетних видів інноваційної діяльності, що активізує інноваційну спрямованість діяльності резидентів і нерезидентів в Україні;

– розробити та запровадити у практику механізм страхування інвестиційно-інноваційної діяльності.

Література

1. Кузьменко О.М. Особливості національної інноваційної системи України // Схід. - 2006. - № 4(76). - С. 53-57.
2. Кузьменко О.М. Проблеми розвитку інноваційних процесів в Україні (на прикладі промислових підприємств) // Менеджер. Вісник Донецької державної академії управління. - 2006. - № 2(36).
3. Кондратьев Н.Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. — М.: Экономика, 2002.
4. Кузнец С. Современный экономический рост: результаты исследований и размышлений. Нобелевская лекция//Нобелевские лауреаты по экономике: взгляд из России; Под ред. Ю.В. Яковца. Спб.: Гуманистика, 2003.

Кравець А.А.

Науковий керівник – Цетнова О.В.

ОПЕРАТИВНИЙ КОНТРОЛІНГ

Для більшості українських компаній контролінг корисний поки-що в вузькому розумінні – як допоміжна технічна функція, яка обслуговує процес «виробництва» і прийняття рішень. Служба контролінгу – це обслуговуюча служба. Вона виконує сервісну функцію для менеджмента [2].

Оперативний контролінг – орієнтація на внутрішнє середовище підприємства, що забезпечує прибутковість і ліквідність підприємства шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків при співставленні виручки від реалізації і затрат [1, с.41]. Тобто оперативний контролінг дозволяє вирішити розглянути та врахувати проблеми, які розгортаються всередині підприємства, а не під дією зовнішніх факторів. Тому, на думку автора, актуальність обраної наукової статті не викликає сумніву.

Метою роботи є розкрити суть оперативного контролінгу, визначити важливі елементи цієї системи.

Мета оперативного контролінгу — створення системи управління для досягнення поставленої мети підприємства, а також прийняття своєчасних рішень з оптимізації відношення «витрати-прибуток». Контролінг забезпечує підтримку та обумовленість оперативних рішень.

Важливим елементом оперативного контролінгу є внутрішній консалтинг та методичне забезпечення. Служби контролінгу здійснюють консультування менеджменту підприємства, керівників структурних підрозділів, окремих стратегічних одиниць з питань оптимізації досягнення поставлених цілей та вирішення поточних проблем. Консультаційні послуги можуть надаватися також під час проведення внутрішнього аудиту або у разі виявлення певних недоліків чи резервів. У рамках даного функціонального блоку контролінг займається розробкою внутрішніх інструкцій, методик, рекомендацій на замовлення менеджменту та окремих структурних підрозділів [3, с.415].

Методи оперативного контролінгу дозволяють оперативно управляти прибутком, є засобом такого управління, а також засобом вияву і ліквідації оперативних «вузьких місць» у сферах постачання, виробництва, реалізації і управління, тобто у межах часового горизонту. За допомогою оперативних методів можна своєчасно виявити відхилення роботи підприємства від накресленого курсу [1, с.41].

Методи оперативного контролінгу систематично повинні використовуватися впродовж всього періоду господарської діяльності. На багатьох дрібних і середніх підприємствах треба спочатку домогтися, щоб цими методами й інструментами оволоділи керівники всіх рівнів. У